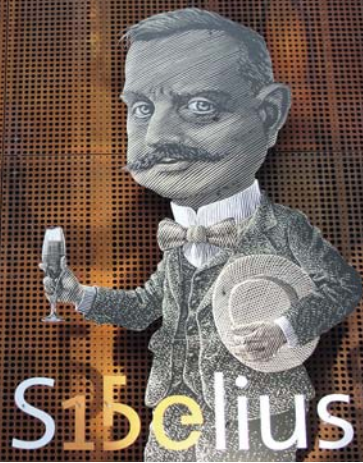

TAVASTEHEUS

BJÖRNEBORG

ÅTTA VACKRA NATIONALSTADSPARKER

- ett nätverk av finländska stjärnstäder

HEINOLA

HANGÖ

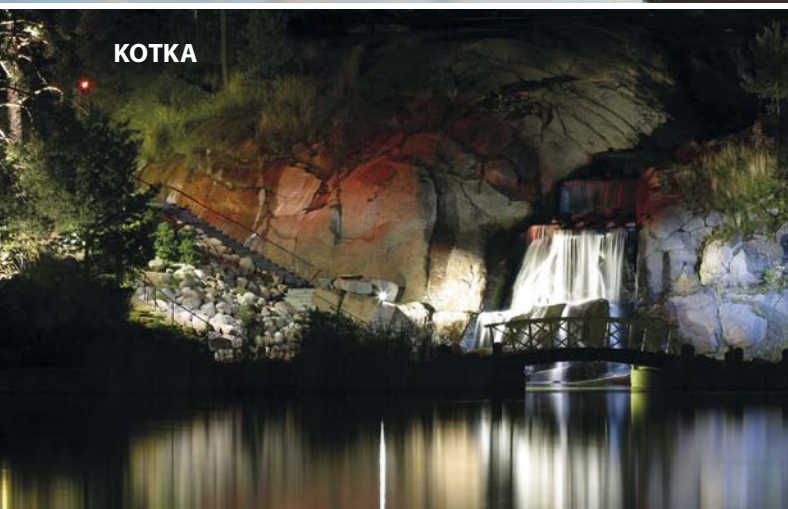
BORGÅ

ÅBO

KOTKA

FORSSA

STIG IN I NATIONAL- STADSPARKERNAS BERÄTTELSE

Nationalstadsparkerna flätar samman stadskultur, de bästa naturområdena och finländskt stadsliv.

Oavsett om du är intresserad av urbana evenemang, arkitektur, historia, parkkultur, uteliv, natur eller konst, så erbjuder nationalstadsparkerna allt detta.

Vi vill ge dig en liten översikt över allt vad nationalstadsparkerna innehåller.

I nätverket av nationalstadsparkar kompletterar och stödjer städer och parker varandra. Varje stad och park har sin egen speciella betydelse för den gemensamma helheten. På de följande sidorna hittar du några höjdpunkter. Kom för att se mer!

Bläddra vidare och bli inspirerad av

evenemangen s. 4-5

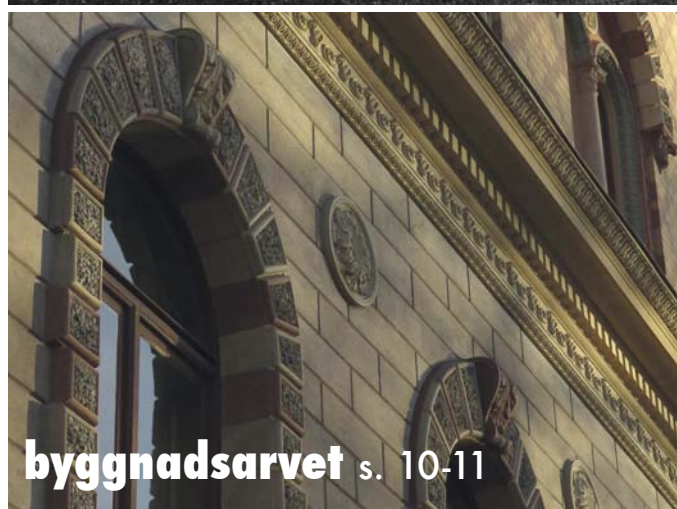
parkernas historia s. 6-7

moderna parker s. 8-9

byggnadsarvet s. 10-11

förändring s. 12-13

konst s. 14-15

natur s. 16-17

**landskapets och
naturens historia**
s. 18-19

blåstruktur s. 20-21

arbetets landskap s. 22-23

**det krigiska
förflutna** s. 24-25

nätverket s. 26-28

Välj din egen stjärnstad
- eller ta del av hela nätverket.

Du tillönskas en trevlig resa av
NATIONALSTADSPARKERNA

ALLT MÖJLIGT ROLIGT, PÅ ÅTTA DAGAR

Nationalstadsparkerna sammanför människor till olika evenemang, fritidsaktiviteter eller bara för att ta det lugnt. Det är lätt att komma till nationalstadsparkerna och de är tillgängliga för alla 24 timmar om dygnet, 365 dagar om året.

De nationalstadsparkerna erbjuder en kulturrundvandring utan like. I stadsparkerna hittar du ett brett utbud av betydande sevärdheter, besöksmål, evenemang samt parker och kultur. Stanna en eller flera dagar, du hittar säkert mycket intressant att se och göra.

På nästa sida finns några tips om städernas årliga evenemang. Exakta och aktuella uppgifter om evenemangen hittar du på städernas webbplatser.

Flera nationalstadsparksstäder firar också dagen då de grundades.

Välkommen att tillbringa en eller flera dagar med oss.

December

Julmarknad

November

Julöppning

Julträdsstaden,
HEINOLA

Oktober

Januari

Februari

Isens och Ljusets Fest,
HEINOLA

Runebergsdagen,
BORGÅ

Mars

September

Björneborgs-
dagens evene-
mangs-vecka,
BJÖRNEBORG

Augusti

Holjat, FORSSA
Stumfilms-festival,,
FORSSA

Hangödagarna och
Forneldarnas natt, HANGÖ
Hanko Sea Kayak Gathering,
HANGÖ

Heinolassa Jyrä, HEINOLA

Hippalot, TAVASTEUS
Tavastlands Medeltids-
festival, TAVASTEUS

Kirjurin Jytä, BJÖRNEBORG
Avskedsfest för svartkråkan
Viksu, BJÖRNEBORG

Porisphere -musikfestival,
BJÖRNEBORG

Musapicknick, ÅBO

Juli

Sea Horse Week, HANGÖ
Tennisveckan, HANGÖ
Beachvolleyturnering
Hanko Beach, HANGÖ
HangArt-konstrunda,
HANGÖ

Heinola stadsparklopp,
HEINOLA

Heinola sommartheater,
HEINOLA

LinnaJazz, TAVASTEUS
Wanaja Festival, TAVASTEUS
Ny Sommartheater,
TAVASTEUS

Havs dagar, KOTKA

PoriJazz, BJÖRNEBORG
SuomiAreena, BJÖRNEBORG

Ruisrock, ÅBO
DBTL, ÅBO

Juni

Suvi-ilta-kväll, FORSSA
Nice Run, FORSSA

Hangö Teaterträff,
HANGÖ

Ämyrock, TAVASTEUS
Minitatteri, TAVASTEUS
Nice Run, TAVASTEUS
Kymijoen Lohisoitto, KOTKA

Avanti! Somarmusik,
BORGÅ

Jungfrupotatisfestival, ÅBO
Paavo Nurmi Games, ÅBO
Medeltidsmarknad, ÅBO

April

Påskmarknad

Maj

Unplugged-park-
konsert, FORSSA

Hangö trädgårdsvecka,
HANGÖ

Dancefest, KOTKA

Välkomstfest för svartkråkan
Viksu, BJÖRNEBORG

Datum då national- stadsparkerna inrättades

TAVASTEUS 10.1.2001
BJÖRNEBORG 6.5.2002
HEINOLA 6.5.2002
HANGÖ 15.5.2008
BORGÅ 18.5.2010
ÅBO 5.6.2013
KOTKA 29.9.2014
FORSSA 30.3.2015
KUOPIO 11.12.2017

GRÖNA OASER - GEMENSAMMA VARDAGSRUM

Parkkulturen i Finland är tämligen ung. Den fick sin början under den senare hälften av 1800-talet, då man började bygga allmänna platser för tidsfördriv i städerna. Även nya planläggningsideologier bidrog till uppkomsten av parker och parkgator. Nationalstadsparkerna börjar precis i stadskärnorna.

Hämeenlinnan kaupungin Historiallinen museo

Behovet av att främja stadsbornas hälsa uppkom på 1800-talet. Ett lämpligt sätt var att uppmuntra stadsborna att promenera i den friska utomhusluften. För detta ändamål planerades särskilda promenadstråk, dvs. boulevarder och promenader. Områden som lämpade sig för promenader avgränsades med trädalléer, buskar och blomstergrupper, och bänkar där man kunde vila sig placerades ut.

Överklassen skötte även om sin hälsa på badinrättningar. De var center för det sociala livet, där tidsperiodens kändisar lapade sol i varandras sken. I samband med badinrättningarna anlades sto-

ra parkområden för att erbjuda gästerna behagliga vistelseområden och promenadparker. I paviljongerna som placerades i parkerna anordnades musik- och danstillställningar. Spelplanerna erbjöd möjlighet att spela tennis eller bowla.

När rikare stadsbor tillbringade fritiden i stiliga parker och badinrättningar i centrum, anlades egna parkområden för vanligt folk - folkparkerna - i städernas utkanter. Folkparken erbjöd stora gräsområden för vistelse och spel samt ett nätverk av gångar för att promenera längs.

BANDET AV PARKER - GAMLA, VISA VAL

Parkkulturen i **HEINOLA** går tillbaka till 1790-talet, då parken Perspektivet, nuvarande Maaherranpuisto, anlades.

Lentokuva Vallas

De gamla parkerna sprider sig kring stadskärnan som en hårlock - de förgrenar sig, men bryts inte. En del av parkerna smeks av vatten och en del lyfter åsen upp som utsiktsplatser. I strandparken växer bland annat Finlands största träd, en tsarpoppel. Det krävs flera vuxna för att krama om trädet helt. Ett slags park utgörs också av det legendariska fågelträdgårdsområdet och dess invånare.

I anslutning till parkerna i centrum finns fyra byggda kulturmiljöer av riksintresse, som tryggar att stadens historia bevaras. Karakteristiska kaféer som med historisk atmosfär lockar även att njuta av den speciella miljön.

VÄLBEFINNANDE I PARKERNA

Redan på 1800-talet kände man till att parker bidrar till välbefinnandet. Vid planeringen av Yhtiönpuisto, i kärnan av **FORSSA** nationalstadspark, följdes detta progressiva tankesätt. Parken anlades av fabrikör Axel Wilhelm Wahren på 1850-talet i närheten av de spinneribyggnader som han ägde. I parken placerades bostäder för fabriken ledning och tjänstemän samt en fabrikskola.

Yhtiönpuisto utformades så att de viktigaste byggnaderna, som spinneriet, kontorsbyggnaden, dvs. Corps de Logie, och ingenjörsbostaden låg vid axeländar. I parken låg även fabriken handelsträdgård, vars produkter var populära även utanför Forssa.

Parken omfattade en parkskog i naturligt tillstånd, en landskapsträdgård av engelsk typ typ och en nyttoträdgård med växthus. Växthuset var uppskattat under sin tid. Växtrikedomen och exotiska frukter och blommor som producerades i 'glasslottet' beundrades stort.

Idag är parken känd som stadsbornas gröna vardagsrum, där många evenemang arrangeras på somrarna.

NÅGOT FÖR ALLA

Nationalstadsparkerna omfattar en mångfald av parker - mångsidiga grönområden för såväl invånare som turister.

I nationalstadsparkerna kan man motionera, göra utflykter i naturen, bekanta sig med konst, ha en picknick eller till exempel identifiera trädgårdsväxter. Det finns parker för barn att leka i, för att rasta hundar i och för att arrangera evenemang.

Förutom dessa aktiviteter erbjuder parkerna härliga impulser för alla sinnen - växternas dofter och färger, olika material i konstruktioner och möbler, vattnets och naturens ljud. Formspråket i dagens parker kan vara stramt och modernt eller frodigt och färgsprakande.

Nationalstadsparkerna bjuder in till att njuta av uteliv året runt. De är stadskärnornas gröna lungor och ekologiska vägar. Stadsparkerna är vardagsrum där människor i alla åldrar kan mötas och trivas.

PRISBELÖNTA PARKANLÄGGNINGAR

Mångsidiga parker utgör den gröna och friska kärnan i **KOTKA** nationalstadspark. Det finns parker för alla ändamål.

I örträdgården förförs sinnen av örternas berusande dofter, i Sapokka vattenpark är förbundet mellan vatten och växtlighet sömlöst och i Fuchsparken fångas blicken av azaleabusknas blomsterrikedom. Katarinas havspark erbjuder i sin tur ett stort rekreations- och parkområde för spel, solbad och picknicker. I Älvparken, den nyaste av parkerna, kan besökare njuta av blomsterpark, grillmöjligheter och landskapet där Kymmene älv flyter förbi.

Parkerna i Kotka har flera gånger prisbelönats som bland annat Årets miljökonstruktion. Du kan besöka parkerna i Kotka till fots och med cykel, eftersom parkerna förenas av skyltade gång- och cykelvägar.

FÖRTJUSANDE STRANDVÄG I VANAJAVESI

I **TAVASTEHUS** kan du uppleva olika stämningar längs strandvägen som börjar i centrum - från slottet till den historiska Stadsparken, via spängerna och eldplatsen i Kalastuspuisto till badstranden, till Varikonniemi gamla sågstrand och fornlämningsområde.

Helheten har byggts upp stegvis. I början av 2000-talet började man anpassa markanvändningsområdena på den östra stranden till landskapet med olika naturväxtområden i stället för traditionell parkgräsmatta. Idag är blomsterängarna utflyktsmål för växtintresserade, och ingen kommer längre ihåg träförädlingsindustrins lagerområden som bara för en stund sedan fanns på dessa platser. Under den mörka årstiden lockas besökare av belysta landskap och ljuspunkter. Den lättgångna rundan passar väl för barnfamiljer.

ARKITEKTURPÄRLOR

Nationalstadsparkerna är inte enbart parker, utan de innehåller hela stadskulturen och dess byggnader. Byggnaderna i parkerna representerar pärlor inom finländsk arkitektur genom tiderna.

Det äldsta arkitekturlagret utgörs av idylliska trähusstadsdelar, förvaltningsbyggnader i sten och förmögna stadsbors bostadsbyggnader.

Jugend, med sin rytmiska vågform, skapade byggnadsskedet med stora stenhus på 1900-1910-talen. 1920-talets klassicism förenade stildrag från renässansen och barocken i byggnaderna. På 1930-talet betonade funktionalismen tydliga linjer och funktionaliteten i byggnader.

Under återuppbyggnadsskedet efter kriget infördes småhusbyggande och frontmannahus i städerna. I skogarna kring städerna började skogsförorter resa sig. Den för funktionalismen typiska stilen som betonade öppenhet och beaktade väderstrecken förenades även med det kommande förortsbyggandet, som fortsatte starkt ända fram till 1970-talet.

Kyrkor, prästgårdar, skolbyggnader, stadshus och andra offentliga byggnader samt privata herrgårdar, villor och sommarstugor har bevarat de forna mästarnas arkitektoniska konststycken för oss nutida stadsbor.

HISTORISKT CENTRUM FÖR KYRKA OCH HANDEL

Domkyrkan i kärnan av nationalstadsparken i **ÅBO** är den enda medeltida basilikan i landet. Som nationalhelgedom påminner den om tiden då Åbo var Finlands huvudstad.

Dess klockor hör till det finländska nationaljudlandskapet. Slaget vid 12 hörs fortfarande i radion i hela landet. Många finländare anser att julen börjar när klockan slår 12 på julafton och julfreden utlyses i direktsändning från Gamla Stortorget intill.

Gamla Stortorget var ett livligt handelscentrum. Det omges av ett gammalt, värdefullt byggnadsarv och lummiga parker med anor till tiden efter Åbo brand.

Stortorget omgivning är också en hemvist för utbildning. Katedralskolan, Akademihuset och Åbo Akademi finns fortfarande här. De har utbildat nationalhjältar och svarat för att den akademiska utbildningen i vårt land startat.

400 ÅR AV TRÄARKITEKTUR

Träarkitekturintresserade hittar träbyggnader från fyra århundraden i **BORGÅ** nationalstadspark. Största delen av trähusen i idylliska Gamla stan i Borgå är byggda efter 1760 års brand. Butiker, kaféer, restauranger, museer och gallerier lockar besökare att bekanta sig med deras stämningsfulla inre.

I den stora empirestadsdelen har både enskilda byggnader och ett helt kvarter från åren 1846-1859 bevarats. Stig in i J. L. Runebergs museihem och lär dig mer om ett förmöget stadshem som är typiskt för tidsperioden. Även fru Fredrikas trädgård i gardenesque-stil står i sin ursprungliga skrud.

Trästadens del som uppfördes i början av 2000-talet på Borgå ås västra strand representerar en tät, modern trästad. Bostadsbyggnaderna med två våningar bildar ett slutet kvarter mot ån. Inuti dem finns trivsamma gemensamma områden och privata små gårdar.

EN LEVANDE NATIONALSTADSPARK I UTVECKLING

Många områden och byggnader i nationalstadsparkerna har fått ett nytt liv efter att den ursprungliga verksamheten upphört. Gamla industriområden och -byggnader, som tidigare varit stängda för allmänheten, har blivit kultur- och evenemangsplatser för hela folket eller bostäder för en ny generation.

SPINNERIET SPINNER VÄLBEFINNANDE

Bomullsspinneriet som fabrikör Axel Wilhelm Wahren år 1847 grundade vid Loimijokis strand i **FORSSA** har idag fått ett nytt liv, när välfärd nu spinns i den värdefulla fabriksmiljön: kultur, utbildning, historia, traditioner och meningsfulla fritidsaktiviteter.

I bruset i spinneriets fors kan man prova laxfiskelyckan. På spinneriområdet finns även väveribyggnader från olika tidsperioder. Även dessa byggnader sjuder av nytt liv efter att väveriindustrin upphörde i Forssa.

I byggnaderna verkar numera bland annat företag som erbjuder hälso- och välfärdstjänster, kontor, en inomhuslekspark, ett vårdhem, en lunchrestaurang och en fabriksbutik. Automatväveribyggnaden från 1950-talet har byggts om till ett köpcenter.

LE SOM ETT HANGÖKEX

HANGÖ Kex grundades 1910 och var den första kexfabriken i Finland och även det största företaget i sin bransch. Förutom kex tillverkades även lakrits och andra sötsaker. Hangö Kex var även en av de ledande annonsörerna på sin tid och kexen marknadsfördes exemplariskt. Det 'leende Hangökexet' var i själva verket en mångubbe som figurerade i annonserna.

Kexfabrikens verksamhet lades ned 1940, då produktionen flyttade till Helsingfors. Hangö Kex fabriksbyggnad används numera som kontorsbyggnad inom Hangö stads tekniska och miljöverk. På byggnadsväggen finns fortfarande Hangökexet med sitt leende, runda ansikte.

KULTURHEM I KLÄDESFABRIKEN

Utvecklingen av industrialiseringen i Finland syns i miniatyr på båda stränderna av Vanajavesi i **TAVASTEHEUS**. Anläggnings-, industri- och magasinsbyggnaderna med tegel- eller putsfasad, byggda i olika skeden, berättar om såväl den nationella historien som om stadens egna utvecklingsfaser.

Verkatehdas är en unik kultur- och kongresscenter i gammal fabriksmiljö. Det består av Vanaja-salen, planerad för musik och kongresser och restauranger. På området verkar även Tavastehus Teater, Tavastehus Konstmuseum samt barn- och ungdomskulturcentret ARX. På området finns även ett filmcentrum, organisationer inom kultur- och mediebranschen och yrkesutövare från regionalradio till reklambyråer och bildkonstnärer.

Som namnet antyder var en klädesfabrik verksam på området åren 1895-1963. Som mest hade fabriken 1 300 anställda och mängden vävt tyg kunde ha skapat en matta som sträcker sig från Helsingfors till Uleåborg.

FRÅN HAMNDRIFT TILL MUSEIVERKSAMHET

Kantasatama, den gamla stamhamnen intill **KOTKA** centrum, har förändrats från en livlig godshamn till ett mångsidigt musei-center som presenterar berättelser om havet och Kotkatrakten.

Det moderna Maritimcentret Vellamo som byggts på platsen för de tidigare hamnmagasinen är ett musei-, forsknings- och läro-center som är öppet för alla. I Vellamo finns dessutom maritima konferens- och festlokaler som kan hyras. I framtiden kommer hamnområdet att byggas ut med nya turism- och handelstjänster samt bostäder.

I slutet av juli råder festyra på hamnområdet, då Havsdagarnas program och försäljningsstånd breder ut sig på området.

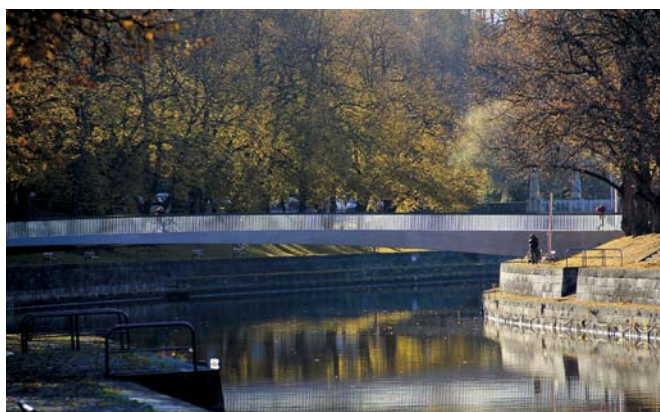

FRÅN HISTORIENS VINGSLAG TILL ETT MODERNT STADSRUM

Det nya stadsbiblioteket i **ÅBO** förenar på ett genialt sätt den gamla biblioteksbyggnaden och omgivande historiska gamla byggnader till ett nytt huskomplex för konst med hjälp av moderna arkitekturmetoder.

Huvudbiblioteket har blivit stadsbornas gemensamma vardagsrum, där tillgängligheten har förbättrats med en flerfaldigt prisbelönad gång- och cykeltrafikbro över Aura å, Biblioteksbron. Samtidigt har en naturlig ny förbindelse skapats mellan den historiska och kommersiella stadskärnan. Hela områdets attraktionskraft har även ökat genom att bygga om det intilliggande Lilltorget, där man kan uppleva en europeisk torgstämning.

SILTASAARI I HEINOLA

Siltasaari, som med hjälp av grävningar avskilts till en holme, bär upp broar över ån Jyrängönvirta. Från järnvägsbron, som blivit en symbol, är staden sagolikt vacker även på vintern, då julträdsstadens sken speglas mot det öppna vattnet.

Handelsman Lindholm gick längs stigarna på holmen medan han drev sitt brännvinsbränneri, och efterföljdes av handelsman Helander som lät bygga ett hem omgivet av en frodig trädgård på holmen. Byggnader förstördes i 1941 års bombningar, men man kan fortfarande föreställa sig forna tiders liv i byggnadsruinerna. Den klassicistiska bastubyggnaden bevarades, och här finns numera ett kafé.

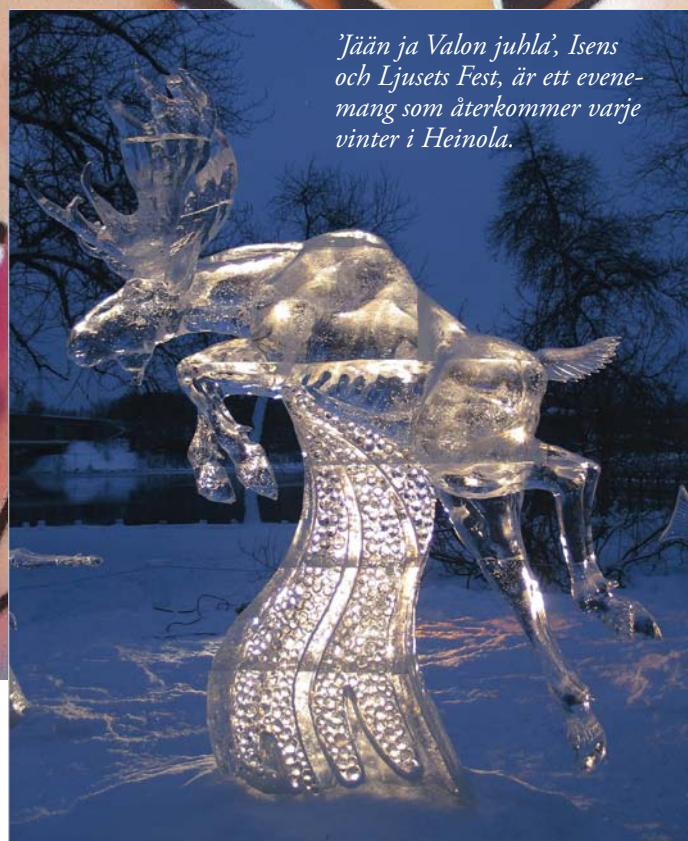
NATIONALSTADSPARKERNA I KONSTEN - KONSTEN I NATIONALSTADSPARKERNA

Många platser i nationalstadsparkerna har förevigats i olika verk av författare, poeter, konstnärer och musik- och filmskapare.

Flera kända - men fiktiva - personer har i böckernas berättelser gått längs stadsparkernas gator, gränder, stränder och parker. På stadsparkernas paradplatser har en mängd finländska filmstjärnor poserat framför kameran - de romantiska nationallandskapen har man framför allt fått sett i många gamla filmer. De vackra landskapen har alltid inspirerat kompositörer och poeter.

Biografen i Forssa har varit verksam i över 110 år.

'Jään ja Valon juhla', Isens och Ljusets Fest, är ett evenemang som återkommer varje vinter i Heinola.

LANDSKAPEN PÅ DUK

Du kan klättra upp på Näsebacken eller Stora Borgbacken i **BORGÅ** och se nästan samma landskap som Albert Edelfelt, en av Finlands mest kända bildkonstnärer i Europa, avbildade i sina målningar i slutet av 1800-talet. Våldigt lite har förändrats! Samma knotiga tall och vyn mot domkyrkan, Gamla stan och åmynningen öppnas upp framför dig.

Edelfelt föddes i Borgå, och trakten följde med i hans verk genom hela livet. Han målade sammanlagt cirka trettio verk med motiv från Borgå och cirka tvåhundra verk om Haiko, där han lät uppföra en ateljé. Edelfelt avbildade det omgivande havslandskapet och skärgårdsnaturen under 26 somrar.

Edelfelt är kanske den mest kända konstnären som avbildat regionen, men de idylliska stadsvyerna och skärgårdslandskapen har inspirerat flera konstnärer och turister med kameran i högsta hugg under alla tider. Dessa vyer kan fortfarande beundras på utsiktsplatserna.

KONST OCH MOTION I UTOMHUSGALLERIET

I nationalstadsparken i **KOTKA** finns ett av landets största utomhusgallerier, där tiotals statyer piggar upp gator och parker. Skulpturpromenadens hjärta är lindesplanaden längs Keskuskatu, med verk av landets mest meriterade skulptörer.

Från lindesplanaden går promenaden norrut mot stamhamnen och söderut mot Sapokka vattenpark. Om du går hela Skulpturpromenaden gör du samtidigt en runda på cirka fyra kilometer.

KONSTUTFÄRD LÄNGS AURA ÅS STRÄNDER

Båda stränderna av Aura å i **ÅBO** är fulla av konst. Dolda statyer och ställningstaganden kan hittas fästa vid strandmuren, målade vid elskåp, flytande i Aura å eller placerade på synliga platser i parkerna längs ån. Verken påminner om platsens historia och Åbos nationalhjältar. De tar ställning till miljöns tillstånd och tidens gång.

Vissa verk får beskådaren att småle, medan andra lämnar beskådaren att begrunda livets betydelse.

Bildkonstnär Oona Tikkaojas 'Piiloleikki' (Kurragömma) består av trettio miniatyrbronsstatyer som placerats på stranden av Aura å. Statyerna är gjorda av barn. Statyerna har placerats på platser som barnen själva valt.

HÄRLIG FRID - DE BÄSTA UPPLEVELSERNA

I nationalstadsparkerna finns naturen nära. Det erbjuds till exempel guidade rundvandringar av olika längd, naturstigar och vattenvägar - för kortare utfärder eller längre tid. Starta färden med att promenera, cykla, eller paddla kanot!

På olika naturstigar får hela familjen oförglömliga upplevelser. Nära stadskärnorna kan man träffa på en nyfiken räv, en skygg älg, en otrolig kantarellplats eller drömmarnas blåbärsställe.

När det gäller paddling erbjuder nationalstadsparkernas vattenvägar utmaningar för både nybörjare och erfarna paddlare. Det är lätt att börja på lugna insjövatten. Kustvägarna på havsområdena ger större utmaningar och i forsarna får paddlarna testa sina kunskaper i krävande förhållanden. Havsvikar och åmynningar är också ideala platser för fågelskådning. Toppsäsongen infaller under höstmånaderna, då enorma fågelflockar flyttar sö-

derut för vintern. På våren samlas fågelskådarna för att ta emot de återvändande fåglarna. Varje fågelart har sin egen flyttningstid, så det finns mycket att se under hela hösten och våren. Nattsångarna håller ibland konsert hela sommaren.

Nationalstadsparkerna erbjuder fritidsfiskare de bästa fångstplatserna. Förutom riklig fångst bjuds det på spänning, avkoppling, fantastiska naturupplevelser och övergripande välbefinnande. Prova fiskelyckan på stadsparkernas talrika stränder, lugna insjöfjärdar, ute på öppna havet eller i skydd av skärgården - med guide eller på egen hand.

UT OCH NJUT

Nationalstadsparken i **HEINOLA** formligen skämmer bort motionärer och friluftsentusiaster med flera kilometer av leder där klara vattendrag, naturskönt åslandskap och mystisk ödemarksnatur turas om.

Ett mångformigt naturlandskap breder ut sig österut på promenadavstånd från stadskärnan. I Rautjärvi och Venejärvi utplanteras ädelfisk, och här är fångsten nästan garanterad. Rautjärvi badar i eftermiddagssolen och är ett populärt utflyktsmål, där den klippiga omgivningen lockar till fantasifulle äventyr.

Frisbeegolfparken i Kippasuo erbjuder en fin utedag för hela familjen. Banan är placerad i ett åslandskap i naturtillstånd och sägs vara en av Finlands bästa.

Olli Vuori

FÖRTROLLANDE AULANKOPARKEN

Om man under tidig höst skulle gå långsamt genom skogen i Aulanko naturskyddsområde, kunde man kanske höra ljudet av en spökviolin. Unge Sibelius skulle spela för stenarna och trädstammarna, sin tidiga publik.

Vår nationalkompositör Jean Sibelius föddes och levde sina 20 första år i **TAVASTEHUS**. Han var en stor naturvän som bar omkring på mossa i en tändsticksask och hörde fåglarna som instrument. Han rörde sig ofta på Aulankoparken (tidigare Karlberg) och det sägs att han hade fått inspirationen till Finlandia just i dessa landskap.

Sagolika Aulankoparken, en av det finländska landskapets ikoner och en av de viktigaste helheterna för trädgårdskonst i slutet av 1800-talet, har varit ett populärt besöksmål i över hundra år. Närmare en halv miljon besökare per år förförs fortfarande av dess natur och parkkonstruktioner.

Aulanko är också ett center för välbefinnande och aktiva semestrar. Hotellet, som är en av de viktigaste byggnaderna inom finländsk modernism, badhotellet och motionshall, två golfbanor och ridstallet bjuder tillsammans in för att tillbringa tid i Aulanko.

NATURENS UNDER I VARDAGSMILJÖ

Nationalstadsparkerna är inte skyddsområden i traditionell bemärkelse, utan deras mål är att trygga kontinuerliga grönområden från parker i stadskärnorna till större naturområden som omger städerna. De bevarar naturens mångfald och dess olika skikt till nytta och glädje för oss alla.

I nationalstadsparkerna kan man se hur naturkrafterna har format landskapen. Istidens påverkan har präglat städernas terrängformer och påverkat städernas uppkomst. Torrlagda stenfälts på stränder och klapperstensfält visar där forna stränder har funnits. Sandstränder och -dyner berättar vart glaciärsmltvattnet förde det finare materialet. Det grövre stenmaterialet samlades till åsar som dominerar landskapet.

När vattenytan sänktes blev åsformationerna naturliga dammar som dämde upp insjöarna i inlandet. När markhöjningen fortsatte, ökade trycket i vattnen bakom åsdammen och vattnet bröt till slut en väg genom åsen. På detta sätt uppkom åarna som flyter i stadsparkerna.

Åsarnas sandiga, varma sluttningar har erbjudit en ypperlig växtplats för många växt- och organismarter. De var gynnsamma även för mänsklig bosättning. I grushöjningarna har forna människors bruksföremål och gravskatter från olika tidsperioder bevarats.

Mångformiga skogsnaturtyper är kännetecknande för stadsparkerna. På utfärder kan man få se lummiga lund- och ädelskogar, sagolika klibbalslunder, trolska granskogar och mäktiga ekskogar.

UNIKA EKSKOGAR I RUNSALA

I ÅBO Nationalstadspark finns landets största och naturvårdsmässigt värdefullaste enhetliga ekskogsområde. Inom området har man påträffat en mängd hotade och sällsynta ryggradslösa djur. En av rariteterna är läderbaggen, som blir fyra centimeter lång och luktar läder.

Runsala var en gång i tiden kronans jaktpark och blev sedermera ett villaområde för den förmögna befolkningen, dit man flyttade till spetsvillor under sommaren för att komma bort från den smutsiga, stinkande staden.

Runsala folkpark har varit en oas för fritidsfirare och friluftsentusiaster i Åbo sedan 1800-talet. Numera är den känd som ett trevligt dagsutflyktsmål och en festplats. Folkparkens största årliga fest är Nordens äldsta rockfestival Ruisrock.

På Runsala finns även en botanisk trädgård, ett naturcentrum, kafé-, camping, och spatjänster samt stora simstränder och golfbanor. Från stränderna på Runsala kan man också på nära avstånd beundra Sverigebåtarna som sakta glider förbi.

SKÄRGÅRDENS GÄSTBOK SEDAN 1500-TALET

I HANGÖ Nationalstadspark finner man en gästbok som torde vara en av de äldsta.

Mellan två små holmar utanför Tulludden i Hangö finns ett sund som är smalt som en fisktarm. Sundet Gäddtarmen var under århundraden en naturlig skyddshamn som sjöfarare i Finska viken använde. Där kunde man invänta gynnsamma vindar i flera veckors tid. Gäddtarmen var också en övernattningsplats.

Som ett minne av detta har 640 namn och vapensköldar ristats in i hållarna. Ristningarna berättar om adelns, soldaters och handelsmäns resor från 1500-talet ända till 1900-talet.

ETT BLÅTT SJÄLSLANDSKAP

Finland har närmare 190 000 sjöar och tjärnar, hundratals åar och älvar och över 46 000 kilometer strandlinje vid havet. Den mosaik som olika sjöar, åar och havsstränder bildar är starkt närvarande även i olika nationalstadsparker.

Vattendragen har traditionellt varit trafik- och transportleder, ett slags ekologiska korridorer. Längs åarna har man transporterat spannmål, virke, sten, sand och andra handelsvaror från havet till inlandet och tvärtom. För staden som uppkommit längs ån har den erbjudit möjligheter att utnyttja vatten som kraftkälla för industrin. Vattendragen har även medfört brosilhueterna i stadsparkernas landskap.

Förutom riklig fiskfångst har sjöarna lockat människor att njuta av vackra strandlandskap. Historiska vattenleder har tjänat boende på landsbygden och i villorna samt turister. Det var livligt på kajerna särskilt i början av 1900-talet, då ångfartyg trafikerade kors och tvärs på insjöarna.

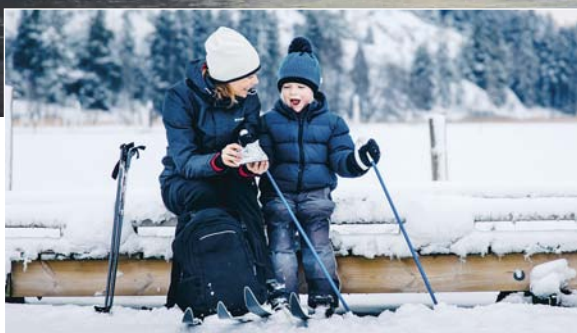

Numera finns det gott om möjligheter för båt- och seglingsintresserade att segla på böljan blå i nationalstadsparkerna.

Reguljärtrafiken på sommaren, ett mångsidigt kryssningserbjudande och många tjänster riktade till båtfolk samt olika evenemang alldeles i kärnan av stadsparkerna önskar besökare välkomna till stadsparkerna även till sjöss.

KUMO ÄLV - EN URÅLDRIK VATTENVÄG FÖR NATUR OCH KULTUR

Vid mynningen av Kumo älv, som strömmar genom nationalstadsparken i **BJÖRNEBORG**, har Nordens största delta uppkommit. Här trivs en mängd olika vatten- och vadarfågelarter samt ett stort växtbestånd med såväl nya arter som rariteter. Landskapet i området vid holmarna mellan älvfåror domineras av öppet odlingslandskap, som varierar av det kulturhistoriskt värdefulla, idylliska villasamhället Villaådran och Holmarnas kolonitrdgård.

Längs Kumo älvs stränder kan man spela golf i Kalafornia, medryckas av jazzrytmer eller koppla av i motionsspåret. På Skrivarholmen syns dragen av den gamla folkparken och området är fortfarande stadsbornas vardagsrum. Här finns Pelle Hermannis lekpark, som utsetts till bäst i Finland, en simstrand, en trafikpark, en inomhusaktivitetspark, en sommartheater och ett informationscenter för trädgårdsskötsel med provträdgård.

VÅGOR VID STRANDEN

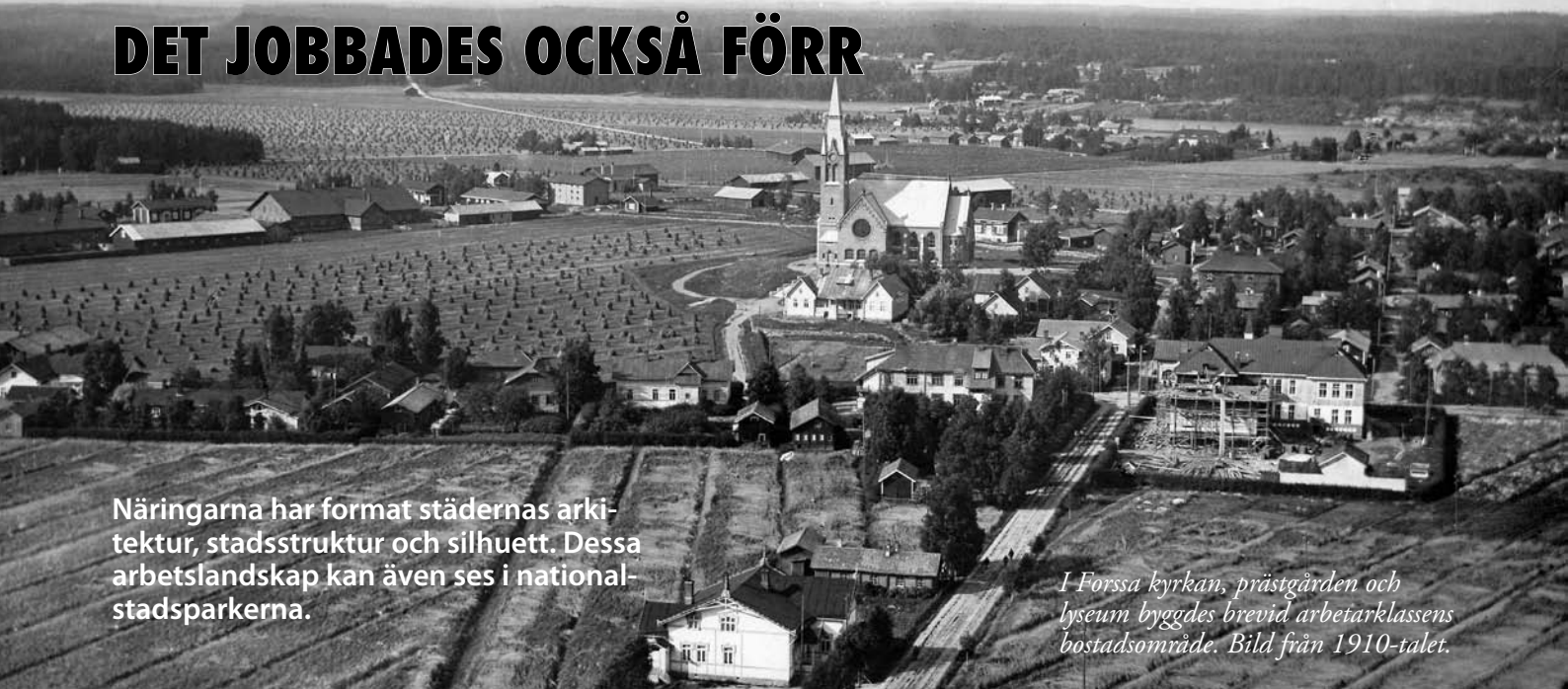
Två tredjedelar av nationalstadsparken i **KOTKA** består av flod- och havsområden. För båtfarare och seglare erbjuder den många oföglömliga besöksmål.

På holmen Kukouri kan man tillbringa dagen genom att bekanta sig med sjöfästningen Fort Slava, som byggdes i cirkelform i slutet av 1700-talet. På Varissaari kan man förutom bekanta sig med fästningen Fort Elisabeth även fördriva tiden med att njuta av läckerheter i restaurangen, solbada på simstranden eller spela beachvolley. Natursköna Lehmäsaari lockar med sina naturstigar och tältningsmöjligheter.

Efter sjöslagen på 1790-talet vilar en unik vrakgravplats på botten vid Svensksund utanför Kotka. Det är tillåtet att dyka ner till vraken, med undantag för det skyddade vraket St. Nikolai. Kanoner och vrakdelar som bärgats från Svensksund finns också på utställning i Varissaari och Maritimcentret Vellamo.

DET JOBBADES OCKSÅ FÖRR

Näringarna har format städernas arkitektur, stadsstruktur och silhuett. Dessa arbetslandskap kan även ses i nationalstadsparkerna.

I Forssa kyrkan, prästgården och lyseum byggdes brevid arbetarklassens bostadsområde. Bild från 1910-talet.

Älvdalarnas fruktbara jord gav bördiga åkrar och möjliggjorde lantbrukets uppkomst. Förutom spannmålsodling och boskapsuppfödning har även skogarna erbjudit utkomst för många. Skogsindustrin har synts i den finländska stadsbilden som flottningskonstruktioner och stockflottar längs åarna och vid åmynningar, som sågindustri intill ständerna och numera som skorstenar på cellulos- och pappersfabriker.

Industrialiseringen fortsatte i rask takt i Finland på 1900-talet. Industriella centrum uppstod, och cellulos-, pappers- och metallindustrin blomstrade. Väveri- och beklädnadsindustrin blev en viktig exportbransch. En livskraftig industri innebar en livlig utrikeshandel. Produkterna transporterades till världen sjövägen och hamnar uppstod i snabb takt i kuststäderna.

Fabrikerna behövde stora mängder arbetstagare, vilket skapade tryck på bostadsbyggandet. I närheten av fabriken uppstod bostadsområden för arbetare. Stug- och koloniträdgårdslotter för arbetarbefolkningens rekreation anvisades på områden ägda av staden. De små, anspråkslösa fritidsbostäderna omgavs av nytto- och prydnadsväxtodlingar. Numera är koloniträdgårdar och traditionella arbetarbostadsområden och -byggnader uppskattade objekt i nationalstadsparkerna.

LANDSKAPET I LOIMIJOKIDALEN

Nationalstadsparksområdet i **FORSSA** ger en förträfflig summering av de finländska näringarna. Kärnan i den lilla industristaden som uppkommit vid ån Loimijoki inramas fortfarande av en levande landsbygd.

När bosättningen och odlingen etablerades började bysamhäl- len så småningom bildas i Forssaregionen. De värdefulla, bördi- ga åkrarna slösades inte bort för byggande. Bosättningen place- rades på åsslutningar och på strandslätter som inte dög till odling längs Loimijokis stränder. Loimijoki, som slingrar sig djupt i lerjorden, erbjöd förutom plats för bosättning även ett naturreservat för arter som inte trivs i odlad åker eller skog.

Utvecklingen från idyllisk landsortsby till ett av landets största textilindustricentrum började år 1847, då svenskfödde Axel Wil- helm Wahren grundade en bomullsfabrik vid Loimijoki fors. På det fantastiska spinnhusområdet finns museer och konstutställ- ningslokaler som ger en överblick av stadens och regionens his- toria och traditioner. Området har blivit en populär plats för oli- ka evenemang.

FRÅN BOMULLSFABRIK TILL AFFÄRS- OCH UTBILDNINGSCENTER

På den norra stranden av Kumo älv i **BJÖRNEBORG** finns en före detta bomullsfabrik, som byggdes 1898-1900. Sägner berättar att handelsmannen G. E. Ramberg från Björneborg blev bitter på Finlayson i Tammerfors för att de inte kunde leverera hans order. På väg tillbaka från Tammerfors beslutade han att Björneborg måste få en egen bomullsfabrik.

Bomullstyger tillverkades i Björneborg ända fram till 1980-talet, då fabriken väveri totalförstördes i en brand. Fabriksbranden var den värsta i Europa under det året.

Idag är Björneborgs universitetscentrum och en mängd olika fö- retag verksamma i bomullsfabrikens lokaler. På den tidigare platsen för bomullsfabrikens väveri byggdes år 2014 köpcentret Puuvilla, ett av de största i Finland.

Arbetets landskap syns tydligt längs Kumo älv i de över hundra år gamla in- dustribyggnaderna, som bomullsfabriken och Björneborgs Mekaniska Werkstad samt Isosanta sågverk.

FRÅN SLOTT TILL SLOTT - ELLER FÄSTNING

I stadsparkerna hittar du även spår av Finlands krigiska historia. Beredskapen för krig har format hela städernas strukturer eller skapat nya byggnader, kvarter, stadsdelar och industrier i städerna.

Städernas medeltida stenborgar uppfördes på viktiga platser på 1300-talet som kronans förvaltnings- och försvarsstöddepunkter. Här krigades och fördes maktkamper om herraväldet över förlänningarna.

1700-talet var en krigisk tid i Finland, då våra nuvarande grannländer Sverige och Ryssland kämpade om herraväldet över Finland och Finska viken. Som en följd av de förödande sjöslagen började man bygga sjöfästningar och befästningskonstruktioner längs sydkusten. I nationalstadsparkerna finns de viktigaste objekten inom befästningshistorien.

Efter att värnpliktslagen trädde i kraft 1878 började man bygga kasernområden i residensstäderna i länen. När försvarsmaktens verksamheter omorganiserades har områden i stadskärnorna frigjorts för andra ändamål.

Industri- och flygplatskonstruktioner under andra världskriget byggdes på strategiskt skyddade områden. Fabrikerna producerade ammunition för vapen och reservdelar för flygplan. Flygplatserna som röjts i skogen användes för reparation, underhåll och tankning av flygplan. Gamla konstruktioner kan fortfarande ses i terrängen.

KAMPEN OM HERRAVÄLDET ÖVER HANGÖ UDD

Från **HANGÖ** har man kunnat bevaka och kontrollera handel och militär verksamhet i Finska viken. Detta har gjort Hangö till en eftertraktad plats som har kontrollerats Sverige, Ryssland och Sovjetunionen samt Finland.

Gustavsvärn i Hangö utgör en del av en fyrdelad befästning från 1700-talet, som även omfattade Drottningberg på fastlandet samt holmarna Meijerfeldt och Gustav Adolf. Gustavsvärn är fortfarande omgiven av en försvarsmur. På ön finns även en fyr och en mistsignalstation som byggts senare.

Undervattenvärlden i Hangö är fullt av spår efter sjöslag. Förutom vrak finns det även kanoner, kanonkulor, lavetter och raserade stadsbefästningar på havsbotten. Under århundradena har havet svept dem i ett tjockt täcke med snäckor och tång.

SOLDATLIV PÅ SLOTTSUDDEN

TAVASTEHEUS presenteras ofta för gäster som en garnisonsstad. De första soldaterna kom till slottet redan när det byggdes i slutet av 1200-talet. Under medeltiden fanns det ca 40-60 ryttare i slottet.

De som varit vid makten har alltid bott i slottet och på slottsudden. Staden grundades år 1639 och flyttades från norr om slottet till sin nuvarande plats på 1770-talet, eftersom Gustav III ville att staden skulle vara inom skottvidden för en kanon från slottet. Då byggdes slottet om till en befästning enligt bastionsystemet. Senare på 1830-talet byggde det Ryska kejsardömet om det till ett fängelse. Kasernerna byggdes några årtionden senare för att inkvartera ryska soldater.

Efter kriget och ända fram till 1985 bodde tusentals beväringar i kasernerna. 10 år senare började nytt liv välla in. Idag arbetar knappt 300 personer i kasernerna och de tidigare tjänstebostäderna har renoverats till hyresbostäder. Det restaurerade slottet öppnades för allmänheten 1979.

Slottsudden är ett verkligt ymnighetshorn när det gäller semesterfrände. Man kan bland annat besöka Tavastehus slott, Fängelsemuseum och Museet Militaria i ett och samma område. Museet Militaria är ett krigshistoriskt museum som presenterar

artilleri-, pionjär- och signalvapenslagens historia i Finland från medeltiden till våra dagar. I Slottsparken kan besökarna njuta av en picknick och av fritiden med solbad, spel eller till exempel frisbeekastning.

VADÅ FÖR EN NATIONALSTADSPARK?

En nationalstadspark är en i markanvändnings- och bygglagen fastställd omfattande helhet av värdefulla kultur- och naturlandskap samt rekreationsområden belägen i en stadsmiljö, som staden har förbundit sig att bevara och sköta.

Nationalstadsparkerna är en del av hållbar stadsplanering och stadsbyggande. Ansökan om att inrätta en park görs av staden och miljöministeriet fattar beslutet om inrättande.

För att identifiera och bedöma nationalstadsparker använder miljöministeriet enhetliga kriterier som säkerställer ett jämnt bemötande av städerna och att den nationella nivån på stadsparkerna bevaras. Kriterierna gäller innehållet, omfattningen och obrutenheten, ekologin och kontinuiteten samt stadscentreringen i området som föreslås bli park.

Helheten ska skötas och utvecklas så att dess natur- och kulturarvsvärden värnas om och stärks. För att uppnå målen gör staden upp en plan för skötsel och användning som godkänns av miljöministeriet. Planen är en handling enligt markanvändnings- och bygglagen.

Nätverket av nationalstadsparker har belönats med utmärkelsen European Garden Award av nätverket European Garden Heritage Network. Nätverket har presenterats på flera olika stadsplaneringsforum på olika håll i världen, bland annat på världsutställningen i Shanghai år 2010, vars tema var 'En bättre stad - ett bättre liv'.

Pärlbandet flätas

En nationalstadspark består av stadens pärlor – platser och område som är viktiga för invånarna och som förenas med varandra med hjälp av lummiga leder, ekologiska korridorer och fina vattenvägar.

Ett tilltalande vardagsrum

Nationalstadsparken erbjuder en bra, trygg och trivsam livsmiljö - ett rum utomhus för möten i vardagen.

Service på de bästa platserna

I nationalstadsparkerna finns stadens bästa tjänster, produkter och evenemang.

BJÖRNEBORG

Konkurrenskraftiga städer

Nationalstadsparken skapar en positiv image för staden och är en del av ett livskraftigt, tilltalande varumärke.

Från generation til generation

Nationalstadsparken definierar de kulturella, historiska, ekologiska och estetiska värden i staden som man vill bevara för kommande generationer.

Urbant liv och lugn i naturen

Nationalstadsparken är full av upplevelser, från stadens puls till fantastiska naturupplevelser.

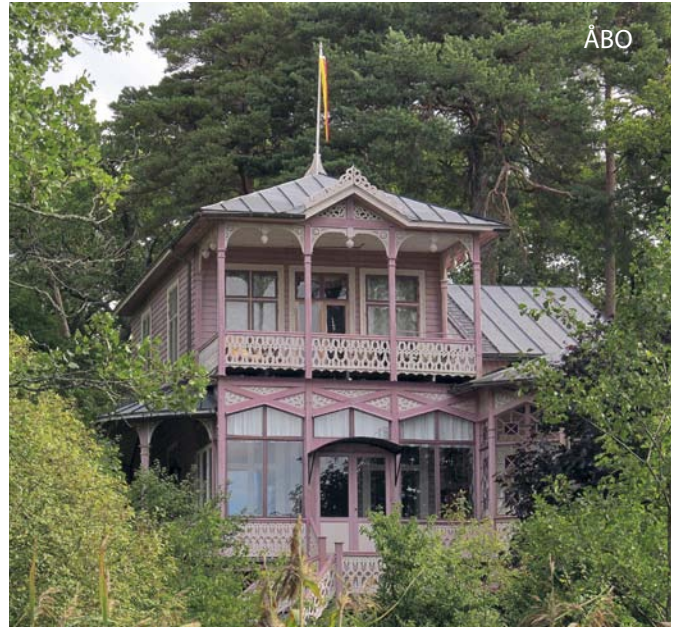
TAVASTEHDUS

Mer tillsammans

Varje nationalstadsparks berättelse förenas med de övriga berättelserna i nätverket till en nationell berättelse - hur man har levt i Finland och vart man är på väg.

ÅBO

HEINOLA

Det var en gång

Nationalstadsparken berättar stadens berättelse.

BORGÅ

Ätta - förlåt - nio vackra Nationalstadsparken! Nätverket välkomnar sin nyaste medlem

KUOPIO Nationalstadspark grundades den 11 december 2017. Enligt Miljöministeriets uppskattning kommer det att finnas sammanlagt cirka 10-12 nationalstadsparkar i Finland.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

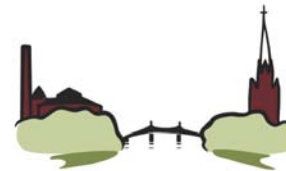
Hämeenlinnan Kansallinen Kaupunkipuisto • National Urban Park

www.hameenlinna.fi/kansallinenkaupunkipuisto
www.visithameenlinna.fi

PIENI KAUPUNKI,
ISO ELÄMÄ

Heinola Nationalstadspark
www.heinola.fi/kansallinen-kaupunkipuisto

**Porin kansallinen
kaupunkipuisto**
Pori National Urban Park

www.pori.fi/kaupunkipuisto

HANGON KANSALLINEN
KAUPUNKIPUISTO
HANGÖ NATIONALSTADSPARK

www.hanko.fi/sv/tjanster/planlaggning_och_markanvandning/nationalstadspark

PORVOO BORGÅ

Porvoo Nationalstadspark
www.borga.fi/nationalstadsparken-i-borga

KOTKAN KANSALLINEN NATIONAL URBAN PARK
KAUPUNKIPUISTO

www.kotka.fi
www.iesite.fi/kotkankaupunkipuisto/

KUOPIO

Kuopio Nationalstadspark
www.kuopio.fi/fi_FI/puistoja-ja-viheraluekohteita

**Turun kansallinen
kaupunkipuisto**

www.visitturku.fi/sv/abo-nationalstadspark

**Forssan kansallinen
kaupunkipuisto**

www.forssa.fi/palvelut/infrapalvelut/forssan_kansallinen_kaupunkipuisto/

www.facebook.com/kansallisetkaupunkipuistot